УзССР Давлат китоб палатаси
Инв. ...
Гос. книжная палата УзССР
140295

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

10 февраль, жума, 1995 йил
Сотувда эркин нархда.
№ 30 (1032)

ИСЛОҲОТ МЕЗОНИ — ОДАМЛАР ҲАЁТИДАГИ ЎЗГАРИШДИР

Илгари хабар қилинганидек, 8 февраль куни Тошкентда Президент Ислом Каримов иштирокида республика Вазирлар Маҳкамасининг мажлиси бўлди. Вазирликлар, идоралар, давлат қўмиталари, концерн ва уюшмалар раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимлари таклиф этилган мазкур мажлисда 1994 йилда иқтисодий ислоҳотларнинг амалга оширилиши ва уларни янада чуқурлаштиришнинг асосий йўналишлари тўғрисидаги масала муҳокама қилинди. Мажлисни республика Бош вазири А. Муталов бошқарди.

Мажлисда таъкидлаб ўтилдики, ўтган йили иқтисодиётда ва ижтимоий соҳада амалга оширилаётган ислоҳотлар чуқурлашди. Бозор муносабатлари сари йўл қатъийлашди. Унинг конституцион-ҳуқуқий ва ташкилий асослари мустаҳкамланди.

Мамлакатда кўп тармоқли иқтисодиёт шаклланмоқда, товарлар, меҳнат, сармоя ва қимматли қоғозлар бозори фаолият кўрсата бошлади. Республикадаги корхоналарнинг 67 фоизи, ишлаб чиқарилган маҳсулот ва халқ хўжалигида ишловчи ходимларнинг деярли 50 фоизи давлатга қарашли бўлмаган тармоқ улушига тўғри келмоқда. Миллий валютанинг жорий этилиши, танлаб кредит бериш натижасида ёқилғи-энергетика саноати, приборсозлик, микробиология, енгил ва озиқ-овқат саноати анча барқарор ривожланди. Нархлар эркинлаштирилиши натижасида йил охирига келиб пул қадрсизланишининг ўртача ойлик даражаси 2 баравар камайди. Бюджет тақчиллиги ялпи ички маҳсулотнинг 3,2 фоизини ташкил этди. Тайёр маҳсулот салмоғи 28,8 фоиздан 33,2 фоизга ўсди. Дон етиштириш ва нефть ишлаб чиқариш кўпайди.

МДҲ мамлакатлари билан ўзаро савдода биринчи марта ижобий сальдога эришилди, яъни уларга сотилган маҳсулот ҳажми республикага олиб келинганидан ортиқ бўлди.

Шу билан бирга, айрим соҳаларда ислоҳот расмиятчилик билан амалга оширилмоқда. Хўжалик юритиш механизмини ўзгартиришга, рақобатбардошли маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кенгайтиришга етарли эътибор берилмаяпти. Айниқса, қишлоқ хўжалигида хусусийлаштириш сустқашлик билан амалга оширилмоқда.

Мажлисда республика Президенти Ислом Каримов сўзга чиқди.

Бугун биз фаолиятимизга танқидий кўз билан қараб, қандай ютуқларга эришдик, қандай камчиликка йўл қўйдик, қандай имкониятлар мавжуд — буларнинг барчасини назардан ўтказиб, ўз ишларимизга рўй-рост, ҳаққоний баҳо бермоғимиз лозим, деди Президент. **Айниқса, ислоҳот ҳар биримизнинг зиммамизга нақадар улкан масъулият юклашини, уни охирига етказмасак, халқимиз олдида жавоб беришга тўғри келишини унутмаслигимиз керак.**

1994 йил якунлари ҳақида гапирар эканмиз, аввало, шуни айтиш жоизки, Ўзбекистонда ишлаб чиқаришнинг кескин камайиб кетишига йўл қўйилмади, халқ хўжалигида устивор йўналишларда эса ўсишга эришилди. Ҳақиқат таққосларда намоён бўлади, дейдилар. Шу нуқтаи назардан қарасак, 1994 йилда ялпи ички маҳсулот ҳажми бизда 3,5 фоиз камайган бўлса, бу кўрсаткич Россияда 16 фоиз, Қозоғистонда 25,4 Белоруссда 20 фоизини ташкил этди. Агар солиштириш учун 1991 йилни оладиган бўлсак, фарқ ундан ҳам катта. Масалан, бизда саноат ишлаб чиқариши 1991 йилга нисбатан атиги 2 фоиз камайган бўлса, Россияда 44 фоиз, Белорусда 32 фоиз, Украинада 38 фоиз, қўшнимиз Қозоғистонда эса 48 фоизга етди.

Бундай таққосларни чакана савдо товар обороти, капитал сарфлар ҳажми, аҳолининг пул даромадлари каби бошқа энг муҳим кўрсаткичлар бўйича ҳам келтириш мумкин.

Бу меҳнаткаш халқимиз йил мобайнида фидокорона меҳнат қилганини, иқтисодий тараққиётнинг тўғри йўлини танлаганимизни кўрсатади. Қолаверса, гап рақам ва кўрсаткичларда ҳам эмас. Балки, ислоҳотнинг одамлар тушунчасига таъсирида, уларнинг ҳаётини, дунёқарашини нечоғли ўзгартираётганидадир. Бошқача айтсак, барча фаолиятимиз, ўтказаётган ислоҳотимиз халқимиз ҳаётида нима ўзгарди, деган асосий мезон билан ўлчанади. Шу нуқтаи назардан қараганда, 1994 йил биз учун кескин бурилиш йили бўлди ва унинг натижалари билан фахрлансак, самарали меҳнат учун халқимиздан миннатдор бўлсак арзийди.

Ўтган йилнинг муҳим воқеаларидан бири — республиканинг ўз миллий валютасига ўтиши бўлди, дея таъкидлади Ислом Каримов. Бу мустақил ижтимоий-иқтисодий ислоҳотлар йўлини ўтказиш, суверен валюта сиёсати олиб бориш учун янада тўлиқроқ имкон берди. Бу, айниқса, пулнинг қадрсизланишини пасайтиришда намоён бўлди. Бизда шу йил январь ойида эмиссия 1,2 фоизга тушди. Бу катта ютуғимиздир.

Биз хусусийлаштиришни иқтисодий ислоҳотлар асосий шарти, деб биламиз. Шу маънода давлат мулкини хусусийлаштириш жараёни суръати ошмоқда. Республикада маҳаллий саноат корхоналарини, савдо, умумий овқатланиш ва маиший хизмат кўрсатиш объектларини хусусийлаштириш амалда тугалланди. Ўтган йили республикада 10 мингга яқин объект мулкчилик шаклини ўзгартирди. Энди халқ хўжалигининг базавий тармоқларини, оғир саноат корхоналарини давлат тасарруфидан чиқариш бошланмоқда.

Бугунги кунда давлат тасарруфидан чиққан ва хусусийлаштирилган корхоналарда 4 миллиондан ортиқ киши ишламоқда. Яъни, бутун халқ хўжалигида ишлаётганларнинг ярмиси эркин бозор муҳитида, боқимандалик асоратидан қутилиб, тирикчилигини ўтказмоқда. Бу ҳам эътиборга молик воқеадир.

Лекин қишлоқда ислоҳот суст кечмоқда. Бизнинг қишлоқ аҳлидан қарзимиз кўп. Биз уларнинг газини, сувини, йўлини жой-жойига қўйиб, юзларига тик қарайдиган бўлишимиз керак. Буни мен Президент сифатидаги бурчим деб биламан. Айниқса, қишлоқда ишловчиларнинг 60 фоизини саноатга, хизмат соҳаларига ўтказишни ташкил этиш зарур.

Республикада хорижий инвестиция соҳаси кенгаймоқда. Хорижий инвестицияларни жалб этиш, республика тадбиркорларининг ишбилармонлик фаолиятини ошириш учун қулай шароитлар яратилди ва уларнинг кафолатлари мустаҳкамланди. Хорижий инвесторлар иштирокида бир ярим минг корхона ташкил этилди.

Ўзбекистон иқтисодини қарамлик, боқимандалик асоратидан халос қилиш ва устивор соҳалар бутунлай мустақилликка эришиш, бу — иқтисодий мустақиллик демакдир. Иқтисодий мустақиллик — аввало, ҳар бир давлатнинг ўз аҳолисини озиқ-овқат, халқ хўжалигини ёқилғи-энергетика маҳсулотлари билан таъминлаши ва чет элга маҳсулот экспорт қилиш имкониятлари билан белгиланади. Хўш, бу соҳада нима ишлар қилинди?

Масалан, илгари Россиядан 4,5 миллион тонна нефть келтирилган бўлса, бу йилги режамиз бор-йўғи 750 минг тонна нефть сотиб олиш. Насиб этса, 1996 йилдан бошлаб халқ хўжалик эҳтиёжларини тўла ўз нефть маҳсулотларимиз билан таъминлаймиз. Ўзимизда ишлаб чиқарилаётган газ миқдорини ошириш ҳисобига 320 миллион долларни тежаб қолиш имконига эга бўлдик! Бундай мисолларни металлургия, химия, машинасозлик ва бошқа йирик тармоқларда ҳам кўриш мумкин.

Озиқ-овқат, айниқса, дон маҳсулотлари билан ўзимизни таъминлаш борасида ҳам сезиларли ишлар амалга оширилди. Масалан, илгари 5—6 миллион тонна ғалла четдан келтирилган бўлса, ҳозир бу миқдор 3,5 миллион тоннага тушди. Гўшт ва гўшт маҳсулотлари келтириш 7 баравар камайди, сут ва сут маҳсулотлари эса 28 фоиздан 5 фоизга тушди. Бундан ташқари, кундалик эҳтиёж учун зарур бўлган бир қанча маҳсулотларни ўзимизда ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Шу ўринда айтиб ўтиш керакки, олинган кредитларнинг барчаси аниқ жойига эга бўлиб, келажакда ўзини оқлайди ва фойда келтиради. Бу пухта ҳисоб-китоб қилинган. Улар бировдан тилаб олинган қарз эмас. Ўзини ҳурмат қилган халқ, давлат бундай қилмайди, бировга қўл чўзиб бормайди. Биз ана шу ақидага амал қилиб келдик ва бундан кейин ҳам шундай қиламиз. Кўплаб йирик иншоотларни ўзимиз ишлаб топган валюта ҳисобидан 550 миллион доллар миқдорида кредит бердик. Асака автомобиль заводига 120 миллион сарф қилдик. Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи эса 400 миллион доллар туради, Дўстлик шаҳридаги «Мерседес-Бенц» автомобилларини заводига эса йилнинг ҳар чорагида 24 миллион доллар ажратилмоқда. Буни ким изоҳлайди? Бундай манзарани собиқ Иттифоқ республикаларининг қайси бирида учратиш мумкин? Бундан ташқари, 600 миллион доллар хорижий банкларда турибди.

Хўш, биз ҳам фақат шу кунни ўйласак, ана шу пулга озиқ-овқат олиб келиб одамларнинг қорнини тўйғазишимиз мумкин эмасми? Мумкин. Лекин эртага нима бўлади? Биз шуни ўйлашимиз керак. Бу сарфланган маблағ эртага бўлмаса, индинга самара беришини унутмаслигимиз лозим. Халқимиз буни яхши тушунади. Шунинг учун ҳам бу сиёсатни — иқтисодий мустақилликка эришиш йўлини қўллаб-қувватламоқда.

Республикада ижтимоий барқарорликни таъминлаш ва аҳоли турмуш даражасининг кескин пасайиб кетишига йўл қўймаслик мақсадида 1994 йилда нархларнинг эркинлаштирилиши билан бир вақтда иш ҳақи, пенсиялар ва стипендиялар миқдори бир неча марта оширилди.

Кам таъминланган оилаларга моддий ёрдам кўрсатиш мақсадида ўз-ўзини бошқариш органларининг махсус ҳисобварағига давлат бюджетидан 310 миллион сўмдан зиёд маблағ ўтказилди. Болали оилаларга давлат ёрдами кўрсатишнинг ягона тизими жорий этилди.

Ҳа, бугунги кунда Ўзбекистонда иқтисодий вазият МДҲдаги кўплаб мамлакатларга қараганда анча яхши десак, ҳеч қандай муболаға бўлмайди, деб таъкидлади Президент. Лекин бу республика халқ хўжалигидаги ишлаб чиқаришнинг аҳволи бизни қониқтиради, деган маънони билдирмайди. Шу маънода 1995 йилдаги ва истиқболдаги вазифалар асосан нималардан иборат?

Бу йил ҳам хусусийлаштириш асосий масала бўлиб қолади. Чунки бу жараён умуман олганда, ҳали тугалланган йўқ. Ўртача ва йирик корхоналарни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришга ҳар бир ҳокимлик алоҳида кўриб чиқиш ҳолда ўтказилиши керак. Муҳими, тармоқнинг ишлаб чиқаришдаги улуши кескин ошишига эришмоқ даркор. Ўтган йилги кўрсаткич — 8 миллион сўмлик маҳсулот ҳеч кимни қониқтирмайди.

Иккинчи муҳим вазифа — миллий валютамиз қадрини янада ошириш, инфляцияни жиловлаш, нарх-навони барқарорлаштиришдан иборатдир. Шу йўл билан аҳоли даромадларини нарх-наво билан мувофиқ келишига эришмоғимиз лозим. Умуман олганда, бошқа барча ишлар ҳам ушбу муаммони ҳал этишга боғлиқдир.

Айниқса банклараро биржада айланадиган чет эл валютаси миқдорини кескин ошириш, Ўзбекистоннинг халқаро миқёсдаги ҳамкорлигини янада кенгайтириш лозим.

Муҳими, қабул қилинган Фармон ва қарорларнинг тўла ишлашига эришмоқ даркор. Зеро, уларни қабул қилиш биринчи масала бўлса, ҳаётга татбиқ этиш иккинчи, асосий масаладир.

Одамлар руҳиятини ўзгартириш борасидаги ҳаракатларимиз ҳам сезиларли натижа бермоқда. Одамлар аста-секин боқимандалик кайфиятидан халос бўлмоқда. Бу ҳол, айниқса, ёшлар орасида кузатилаётгани кишини қувонтиради.

Бир пайтлар қарамлик туфайли дон, гўшт, сут сингари асосий тирикчилик воситаларига ҳам муҳтож бир аҳволга тушиб қолган эдик. Биз мана шундай вазиятда мустақил давлат қуришга киришдик. Бировга қарамлик, боқимандалик кайфиятининг аста-секин дунёқарашимиздан йўқолиб бораётгани катта ютуқларимиздан биридир. Ён-атрофимиздаги кўпгина давлатлар фақат ўзини сақлаб қолиш ҳақида қайғураётган бўлса, биз келажак ривожи ҳақида, иқтисодий-маънавий тараққиёт ҳақида ўйламоқдамиз.

Бу ҳақиқатни очиқ эътироф этмасак, менимча, гуноҳ бўлади.

Ўзлигини англаган ва ўзгаларни ҳам тан оладиган, ўз маданияти, санъати ва кўп асрлик нодир меросини янада бойитиш ҳақида доимо қайғурадиган халқ билан ҳар қанча фахрланса арзийди. Биз истиқлол шарофати туфайли эришган энг катта ютуғимиз одамларда пайдо бўлаётган ва тобора мустаҳкамланиб бораётган келажакка ишонч ва масъулият туйғусидир.

Мен жойлардаги учрашувларда, кундалик мулоқотларда ҳаётдаги янги ва яхши ишлар туфайли одамлар юзида ишонч, мамнуният ифодаси акс этиб турганини кўрсам, бир олам куч-ғайрат топаман. Эгнига тўн, бошига дўппи кийган, қўли қадоқ меҳнаткаш кишилар билан, фариштали отахонлар билан учрашганимда, уларнинг юз-кўзида, чеҳрасида ўтган кунидан розилик, ҳаётдан хурсандлик аломатларини кўрсам, бошим кўкка етгандай бўлади. Улар бизнинг ишларимизни қўллаб-қувватлаб турганини, уларнинг юрагида эртанги кунга ишонч барқарор эканини ҳис этмасдан ортиқ бахт борми!

Шу маънода, 1995 йил — мамлакатимизда иқтисодий барқарорлаштириш йили бўлиши керак. Синовларга бардош бериш вақти етди.

Барчамиз ана шу ҳақиқатни ҳеч қачон унутмасдан, шу жафокаш ва мард халқнинг содиқ фарзандлари бўлиб, унга садоқат ва ҳалоллик билан хизмат қилсак, биз албатта ўз мақсадимизга етамиз, деб таъкидлади Ислом Каримов пировардида.

Мажлисда республика Бош вазирининг ўринбосари — «Ўзистиқболстат» Давлат қўмитаси раиси М. Шарифхўжаев, молия вазири Б. Ҳамидов ҳамда республика Марказий банки бошқаруви раиси Ф. Муллажоновнинг маърузалари тингланди. Муҳокамада сўзга чиққан давлат солиқ қўмитасининг раиси Ш. Гатауллин, Бош вазир ўринбосари — давлат мулкини бошқариш ҳамда тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитасининг раиси В. Чжен, Фарғона вилоят ҳокими М. Исломов, кимё саноати концерни раиси Н. Юсупбеков, Бекобод металлургия заводи директори А. Анохин иқтисодий ислоҳотларнинг жойларда ҳаётга татбиқ этилиши, саноатни қишлоққа кенгайтириш, молия интизомини мустаҳкамлаш, ишлаб чиқариш ҳажмларини ошириш борасида фикр-мулоҳаза билдирдилар.

Мажлисда республика Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, Бош вазир ўринбосарлари қатнашди.

Аҳмад ХЎЖА.
(ЎзА).

ЯНГИЛИКЛАР * ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР

ЎЗБЕКИСТОН: ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

«Халқ сўзи» ва ЎзА мухбирлари хабар қиладилар

КАСАБА УЮШМАЛАРИ БИРЛАШМОҚДА

Ўзбекистон Касаба уюшмаларида маблағларни марказлаштириш мақсадида тармоқ касаба уюшмалари қайта қурилмоқда.

Жумладан, республика Фанлар академияси, Ўзбекистон халқ таълими ва Фан ходимлари касаба уюшмалари бирлашди.

Шунингдек, Ўзбекистон кўмир саноати, Геология ҳамда нефть ва газ саноати ходимларининг касаба уюшмалари ҳам қўшилди. Бу янгилик ҳозирги бозор шароитида касаба уюшма аъзоларини ижтимоий ҳимоялаш, соғломлаштириш, меҳнат муҳофазасини таъминлашда муҳим аҳамият касб этади.

ЭВТИДЕМНИНГ ТАНГАЛАРИ ТОПИЛДИ

«Ўзбек-Француз-Бактрия» экспедицияси кўҳна Термиз, Жарқўрғон воҳасининг энг қадимги ёдгорлиги — Ҳайитободда қазилма ишлари ўтказди.

Милоддан аввалги IV ва II аср охирларигача бўлган маданий, савдо алоқалари, шаҳарларнинг мудофаа истеҳкомлари ўрганилди.

Қазилмалар чоғида салявкийлар ҳукмдори Антеох-1, Греко — Бактрия подшоси Эвтидем номидан зарб этилган тангалар, куфий услубида битилган араб ёзувлари, тош устунлар ва бошқа ёдгорликлар топилди. Бу йил ҳам ҳамкорликда иш олиб бориш режалаштирилмоқда.

СУРАТДА: экспедиция аъзолари.

«ФАХРИЙЛАР УЙИ»

Амударё туманидаги уруш ва меҳнат фахрийлари ғалабанинг 50 йиллиги байрами арафасида муносиб совға олишди.

Манғит шаҳрида «Фахрийлар уйи» фойдаланишга топширилди. Бу савобли иш туман ҳокимлигининг махсус турар жой жамғармаси ҳисобидан амалга оширилди.

«ЭЙНАБ» БУНЁД ЭТГАН ИККИНЧИ КОРХОНА

Сирдарё туманидаги «Малик» ширкатлар уюшмасининг тажриба хўжалигида янги сут заводи ишга тушди.

Бу «Ўзқишлоқхўжтаъминотзаммирлаш» давлат кооператив қўмитасининг буюртмаси билан Исроилнинг «Эйнаб» фирмаси бунёд этган иккинчи кичик корхонадир. Бир сменада 2600 литр сутни қайта ишлаш қувватига эга бўлган мазкур заводда айни пайтда ўнга яқин турда сут маҳсулотлари тайёрланмоқда.

ЎЗИ ЁШ-У, БАРЧАГА ЎРНАК

Кейинги йилларда Жиззах пайпоқ тўқиш фабрикасида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми ошибгина қолмасдан, балки унинг сифати ҳам тобора яхшиланиб бормоқда. Бу ҳол харидорларнинг кўпайишига, бинобарин, корхона ғазнасининг бойишига сабаб бўлаётир. Қўлга киритилаётган ана шу ютуқларда сараловчи Санобар Олимованинг муносиб ҳиссаси бор. У ёш бўлса-да, ҳамкасбларига ибрат кўрсатмоқда.

СУРАТДА: Санобар Олимова.

600 СУВЧИ ИШГА КИРИШДИ

Хоразм вилояти деҳқонлари баҳорги экиш мавсумигача қарийб юз минг гектар майдоннинг шўрини ювиши керак.

Кузги-қишки агротехник тадбирларнинг ўз вақтида ўтказилгани шўр ювишни эртароқ бошлаш имконини берди. Айни пайтда 600 нафар сувчи ана шу муҳим тадбирни амалга оширмоқда.

Қишки шўр ювиш, айниқса, Хонқа, Гурлан туманларида жадал давом этаётир.

ЯНГИЛИКЛАР * ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР

ИСЛОМ КАРИМОВ АЛМАТИГА ЖЎНАБ КЕТДИ

9 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов МДҲга аъзо мамлакатлар давлат раҳбарларининг олий даражадаги учрашувида иштирок этиш учун Қозоғистон пойтахти Алматига жўнаб кетди.

Мамлакатимиз раҳбарини Тошкент аэропортида Ўзбекистон Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, Бош вазир А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Т. Алимов ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ЎзА).

ХОРИЖ САРМОЯСИ — МУВАФФАҚИЯТ ОМИЛИ

9 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида мамлакатимиз иқтисодиётига чет эл сармояларини жалб этиш мавзусида семинар-кенгаш бўлиб ўтди. Семинарни Вазирлар Маҳкамасининг бўлим мудири З. Абдуллаев очди. Унда Малайзия сармоя ва ривожланиш агентлигининг ижрочи директори, меҳмон бўлиб турган вакили Ж. Жегатесан, республикамиздаги тегишли вазирликлар, идоралар раҳбарлари ва юртимизда фаолият олиб бораётган чет эл фирмалари вакиллари иштирок этди.

Республикамиз иқтисодиётини юксалтиришда чет эл сармояларини жалб этиш, илғор технологияларни ишлаб чиқаришга жорий этиш бозор ислоҳотларини амалга оширишнинг асосий шартларидан биридир. Хорижий корхоналарнинг Ўзбекистонда иш юритиши учун қулай шарт-шароитлар яратилган. Юртимизнинг жуғрофий жойлашиши, хомашёга бойлиги, ишчи кучи кўплиги чет эл сармоядорлари учун айни муддаодир. Ж. Жегатесан Ўзбекистонга сафаридан мақсад ҳам республикамизда БМТ билан ҳамкорликда чет эл сармояларини жалб этиш муаммоларини ўрганишдан иборатлигини таъкидлади.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН ЭЛЧИХОНАСИ ОЧИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг матбуот хизмати бошқармасидан хабар беришларича, 9 февраль куни Қозоғистон пойтахти Алмати шаҳрида Ўзбекистон Республикасининг элчихонаси расмий равишда очилди.

МДҲга аъзо мамлакатлар бошлиқларининг Алмати учрашуви арафасида рўй берган бу воқеа икки қардош халқ дўстлиги ва ҳамкорлигининг ёрқин намойишига айланди.

Тантанали маросимда Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири А.Комилов ва Қозоғистон Республикаси Бош вазири ўринбосари А. Есимов нутқ сўзладилар.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

«МАҲАЛЛИЙ САНОАТ» ВА «ТОШУЙЖОЙИНВЕСТҚУРИЛИШ» ДАВЛАТ КОРПОРАЦИЯЛАРИНИНГ АЛОҲИДА ЎРНАК КЎРСАТГАН ХОДИМЛАРИДАН БИР ГУРУҲИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Республиканинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишига қўшган ҳиссалари, янги техника ва илғор технологияларни самарали фойдаланишдаги хизматлари ҳамда ижтимоий ҳаётда фаол иштирок этаётгани учун қуйидагилар мукофотлансин:

«ДЎСТЛИК» ОРДЕНИ БИЛАН

ЧЖЕН Виктор Анатольевич — Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси раиси

«ШУҲРАТ» МЕДАЛИ БИЛАН

АЪЗАМОВ Абдуҳамид Абдуғаффорович — «Турон» ҳиссадорлик жамиятининг бош муҳандиси

ЕРЗИН Ринат Азизович — «Фонон» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директор ўринбосари

ЖЎРАЕВ Қудратилла Ҳамидуллаевич — «Фонон» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг устаси

ПРОКОПЕНКО Александр Николаевич — «Фонон» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг ўймакор-қолипчиси

ТОШПЎЛАТОВ Абдували Набиевич — «Фонон» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг устаси

ФИЛАНЧУК Василий Карпович — «Кумуш» қўшма корхонасининг директори

ВА ҚУЙИДАГИЛАР ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАНСИН:

АШУРОВ Муҳсинжон Хуррамович — «Фонон» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг бўлим директори

АФАНАСЬЕВА Нина Павловна — «Турон» ҳиссадорлик жамиятининг бўёқчилар бригадаси бошлиғи

ЗОКИРОВА Гулшат Фатиховна — «Фонон» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг устаси

КУДАШКИНА Тамара Валентиновна — «Фонон» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг бўлим бошлиғи

РАҲИМОВ Олимжон Кўчқорович — «Турон» ҳиссадорлик жамиятининг бригада бошлиғи

САГИДУЛЛАЕВА Инобат — «Фонон» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси лабораториясининг мудири

САИДБОЕВ Рустам Фотиҳович — «Турон» ҳиссадорлик жамиятининг бригада бошлиғи

ШАРИПОВ Юрий Ҳакимович — «Турон» ҳиссадорлик жамиятининг бош муҳандиси

ҚОЗОҚХОНОВ Авазхон Самуйддинович — «Маҳаллий саноат» корпорациясининг раиси

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1995 йил 9 февраль

• Долзарб мавзу

ҚОРАКЎЛЧИЛИК СОҲАСИ НЕГА ЁРДАМГА МУҲТОЖ?

Икром АҲМЕДОВ Тошкент давлат иқтисодиёти университети маркетинг ва ташқи иқтисодий фаолият кафедраси аспиранти. «Қоракўл тери бозорини ўрганиш» мавзусида илмий изланишлар олиб бормоқда.

Қуйида мухбиримизнинг у билан суҳбатини эътиборингизга ҳавола этамиз.

— ҚОРАКЎЛ қўйининг асл ватани Бухоро воҳаси ҳисобланса-да, ҳозир у Марказий Осиё мамлакатлари, Афғонистон ва Жанубий Америка республикаларида ҳам боқилади. Ҳисоб-китобларга қараганда бугун Марказий Осиё республикалари яйловларида 15 миллионга яқин, Намибияда 4 миллион, Афғонистонда 3 миллион атрофида қоракўл қўйлари парвариш қилинади. Асосий маҳсулоти ажойиб мўйнаси, деб қаралса-да, мазали гўшти, момиқ жуни ҳам мўмай даромад манбаи ҳисобланади.

Ўзбек қоракўли азалдан чет мамлакатларга экспорт қилиб келинган. Унинг тарихи қадимий Буюк ипак йўли билан боғлиқ эса-да, Бухоро амирлиги даврида ҳам қоракўл терилари воҳанинг энг қимматбаҳо ва нодир бойлиги ҳисобланган.

Қоракўлчиликни ривожлантириш бугунги кунда ҳам, биз учун даромад манбаи бўла оладими? Агар республикамиз ҳудудининг 85 фоизи чўл ва ярим чўл зоналаридан иборат эканлигини ҳисобга олсак, бу соҳанинг Ўзбекистон иқтисодиётини мустаҳкамлашдаги ўрни аён бўлади. Лекин катта имкониятларга эга бўлган бу соҳа кейинги йилларда оқсай бошлади. Яъни аксарият қоракўлчилик хўжаликлари иқтисодий инқирозга юз тутди. Бунинг оқибатида республикамизда қоракўл қўйларнинг сони камайиб кетди. Айниқса, она қўйларнинг камайиши жуда ачинарли ҳолдир. 1993 йил маълумотларига кўра республикамизда 5,5 миллион қоракўл қўйлар мавжуд бўлиб, уларнинг 4 миллиони қоракўлчилик хўжаликларида боқилмоқда. Буларнинг 65 фоизи она қўйлар. (Аслида бу кўрсаткич 80 фоиз бўлиши лозим эди). Қоракўлчилик хўжаликларида тайёрланаётган маҳсулот таннархи ўзини қопламаётир. Бунга асосан ёнилғи-энергетика харажатларининг ошиши сабаб бўлмоқда. Масалан, қоракўлчилик хўжаликларидаги чўпон овулларининг баъзилари марказдан 200, ҳатто 300 чақирим олисда жойлашган. Дейлик-ки, ўша овулларга 2 тонна ем олиб бориш керак бўлса, албатта битта юк машинаси ажратилади. Оқибатда икки тонна ем пулидан транспорт ҳаражати ошиб тушади. Бунинг устига ҳозир қоракўлчилик маҳсулотларининг нархи нисбатан арзон. Тўғри, қоракўл терига давлат буюртмаси, бинобарин қатъий харид нархлари ҳам бекор бўлди. Лекин бу соҳада яна бир қанча муаммолар борки, улар қоракўлчиликни ривожлантиришга жиддий тўсиқ бўлиб турибди. Жумладан, Бухоро қоракўл заводининг яккаҳокимлиги хўжаликларнинг имкониятларини чегаралаб қўймоқда. Яъни завод хўжаликлар олдига «берсанг шунчадан оламан» деган шартни қатъий қўймоқда. Аслида эса тескариси бўлиши керак. Бундан ташқари, бу соҳада кейинги йилларда селекция ишларига, қўзиларни сўйиш ва тери ошлаш жараёнига, мутахассислар малакасига эътибор жуда сусайгани кузатилмоқда.

— Хўш, бу муаммоларнинг ечими борми? Нима қилса қоракўлчиликни янада ривожлантириш мумкин, деб ўйлайсиз?

— Ушбу савол бугунги кунда шу соҳада хизмат қилаётган кўпчиликни ташвишлантирмоқда. Ҳозир Ўзбекистонда 97 та махсус қоракўлчилик хўжаликлари бўлиб, улардан 28 таси наслчиликка ихтисослашган. Ҳали айтганимдай Бухорода қоракўлни қайта ишловчи завод бор. Тармоқнинг илмий маркази республика қоракўлчилик илмий-тадқиқот институтидир. Тармоқ фаолиятини тартибга солишга «Қоракўл» Республика ишлаб чиқариш бирлашмаси жавобгар. Энди қандай йўл тутилса қоракўлчиликни даромадли соҳага айлантириш мумкин, деган саволга тўхталсак, ҳозир кўпчилик қоракўлчилик истиқболи тармоқда фермер хўжаликларини шакллантиришда, деб қарамоқда. Ҳақиқатдан ҳам, фермерчиликни ташкил этишнинг бир қанча самарали жиҳатлари бор. Биринчидан, фермерлик бошқа хўжаликларга нисбатан анча арзон ва камхарж бўлса, иккинчидан, соҳада меҳнат унумдорлиги ҳам бир мунча ошади ҳамда бошқарув аппаратининг ўз-ўзидан қисқартиришга, маҳсулот етиштирувчи чўпоннинг турмуш фаровонлиги ошишига олиб келади. Чунки, ҳозиргача битта чўпон меҳнатининг орқасидан уч-тўрт раҳбар ходим ҳам кун кўряпти. Албатта, бу ишларни бирданига амалга ошириб бўлмайди. Қоракўлчиликда фермер хўжаликлари пухта ўйланган режа асосида ташкил этилиши зарур. Сабаби — қоракўлчиликка ихтисослашган туманларнинг иқлим шароитлари анча оғир. Бундан ташқари тармоқда фермерликни йўлга қўйишда ҳар доимгидай давлат кўмаги жуда муҳим ўрин тутади. Бу қўллаб-қувватлаш қуйидагилардан иборат бўлиши мумкин?

— фермер хўжаликларига имтиёзли кредитлар бериш;

— уларни камида 3 йилгача солиқлардан озод қилиш;

— фермер хўжаликлари олаётган кредитларни давлат томонидан кафолатлаш;

— қоракўлчилик зоналарида экологик вазиятни яхшилаш, яйловларга сув чиқариб, уларни маданийлаштириш...

— Сиз бевосита қоракўл тери бозорини ўрганиш мавзусида илмий изланишлар олиб бораётган экансиз, айтингчи, республикада бир йилда қанча қоракўл тери ишлаб чиқарилади, қайси мамлакатлар уни кўпроқ харид қилади ва умуман ўзбек қоракўлининг бозордаги бугунги нуфузи қандай?

— Юқорида айтиб ўтганимиздек, қоракўл қўйлар дастлаб Ўзбекистонда боқилган. Шунинг учун бўлса керак Ватанимиз қоракўл тери ишлаб чиқариш бўйича жаҳонда етакчи ўринда туради. Биргина 1993 йилнинг ўзида республикамизда 1 млн. 300 минг қоракўл тери ишлаб чиқарилди. Жаҳон бозорларидаги баҳосига келсак, бирмунча, барқарордир. Жумладан, жаҳон бозорида «Қоракўлча» энг юқори — 40-50, «Сур» 25-30, қора рангли қоракўл терилари 11-12 АҚШ долларида баҳоланади. Ўзбек қоракўли, асосан, Санкт-Петербургда бир йилда уч марта ўтказиладиган мўйна кимошди савдоси орқали сотилади. Асосий мижозлар Франция, Италия, Германия, Шимол мамлакатлари ва АҚШ...

— Қоракўлимизнинг сифати жаҳон бозори талабларига жавоб бера олаяптими?

— Жуда муҳим муаммо ҳақида гап очдингиз. Қоракўлчиликда СЖК дорисининг қўлланиши ноёб мўйналаримиз сифатига катта зарар етказди. 1984 йилдан бу дорининг қўлланиши таъқиқланган бўлса-да, унинг асорати ҳамон сезилмоқда. Чунки, минг йиллар давомида шаклланиб келган навларни қайта тиклаш бир-икки йиллик иш эмас. Қолаверса, хўжаликларда қўзини сўйишдан тортиб заводда уни ошлашгача бўлган технологик жараёнларга қатъий амал қилиш керак. Бундан ташқари жаҳон бозорига чиққанда унинг коньюктурасини ҳисобга олиш, қайси рангли териларга талаб юқорилигини олдиндан билиш жуда муҳим. Ўзбек қоракўлининг нафақат Санкт-Петербургдаги, балки Нью-Йорк, Лондон, Франкфурт-на-Майндаги мўйна кимошди савдосида қатнашишига эришиш ҳам бугунги кун талабларидан биридир. Бу ишларни амалга ошириш учун эса бозор иқтисодиётининг асоси бўлмиш маркетингдан унумли фойдаланиш керак, яъни ўзбек қоракўлига талабни шакллантирмоқ жуда зарур.

Яна бир муҳим масала хусусида тўхталиш зарур кўринади. Тармоқда маҳсулот тайёрлашнинг янги, ишлаб чиқарувчи учун ҳам, қайта ишловчи учун ҳам мақбул андозаларини кўриб чиқиш вақти етди. Ҳозирги кунда барча иқтисодий ва хўжалик алоқалари икки ва кўп томонлама шартномалар биржа, кимошди савдоси ва ташқи бозордаги операциялар асосига қурилмоқда. Бу эса республикамизнинг йирик қоракўлчилик вилояти марказида, масалан, Навоийда «Тайёрлов-сотув корхонаси» ташкил қилинишини кун тартибига қўймоқда. Корхонанинг асосий вазифаси хўжаликлардан ва аҳолидан қоракўл териларини шартнома ва кимошди савдоси орқали қабул қилиш ва уни мамлакат ичкарисида ҳамда четга сотишни уюштиришдир. Агар бу иш амалга ошса, маҳсулотнинг экспортдаги улушига қараб, валютада олинган даромаднинг 80-90 фоизи бирламчи ишлаб чиқарувчи, яъни чорвадор хўжалик ҳисобига тушади. Демак, «Тайёрлов-сотув корхонаси»нинг ташкил этилиши нафақат чўпонни ҳимоя қилади, балки, тадбиркорликни рағбатлантиради, соҳадаги яккаҳокимликни тугатишга ёрдам беради.

Хулоса қилиб айтганда, қоракўлчиликнинг имкониятлари катта. Лекин бугун ушбу соҳа барчамизнинг кўмагимизга муҳтождир.

«Халқ сўзи» мухбири
Ўрол ҒОЙИМОВ
суҳбатлашди.

ТИББИЙ САНОАТИМИЗДА ЯНГИ ТЕХНОЛОГИЯ

Тузилганига ҳали унча кўп бўлмаган республика фармацевтика саноати давлат-акционерлик концернига қарашли «ЎзФАРМЭКСИМ» бирлашмаси бир қанча хайрли ишларни амалга оширишга улгурди. Хусусан, яқинда Англиянинг етакчи доришунослик компанияларидан бири бўлган «Интернэшнл консалтэкс ЛТД» фирмаси билан ўзаро ҳамкорлик тўғрисида битим имзоланди.

Ушбу ҳужжатга биноан мазкур хорижий фирма Тошкент ва Нукус шаҳарларида ярим йил ичида тиббиётда кенг қўлланиладиган юқори сифатли боғловчи мато (бинт)лар ишлаб чиқарадиган махсус корхоналар қуриб беришади. Ҳар бир линияси 6,5 миллион метр тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган ушбу замонавий қурилмалар компьютерларда бошқарилади. Қизиғи шундаки, ақлли машиналар исталган ҳажмдаги чиқитсиз тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқаришни буйруқ асосида осонгина назорат қилади. Корхона ишга тушгач, мамлакатимизда тиббий боғловчи матога бўлган эҳтиёжнинг 30-40 фоизини ўзимизда қондиришнинг имкони туғилади.

Яна шуниси қувончлики, тиббиёт саноатидаги бу янгилик республикамизда дунё бўйича биринчилардан бўлиб ўзлаштирилмоқда. Шу чоққача бор-йўғи учта хорижий давлат тиббиётида мазкур технология мавжуд эканлигини таъкидлашнинг ўзи бу фикримизнинг далилидир.

Ўктам ДЎСТЁР,
«Халқ сўзи» мухбири.

МЕҲР-МУРУВВАТ ГУРУҲЛАРИ

Наманган тумани мактабларининг юқори синф ўқувчилари меҳр-мурувват гуруҳларига бирлашдилар.

Ўсмирлар ёлғиз қолган қариялар, ногиронлар, беморлар ҳамда боқувчисини йўқотган кишиларнинг уйларига бориб, уларга ёрдам кўрсатмоқда.

Бу борада 23-мактаб ўқувчилари айниқса ибрат кўрсатишмоқда. Кичик Тошбулоқ қишлоғида яшовчи ана шундай кишиларнинг ҳар бирига бештадан юқори синф ўқувчиси бириктириб қўйилган. Гуруҳда ҳаммаси бўлиб 45 та ўқувчи бор.

• Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги олдидан

САМАРҚАНД ТЎЙГА ҲОЗИРЛАНМОҚДА

Маълумки, келгуси йили мамлакатимизда буюк саркарда ва давлат арбоби Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги кенг нишонланади. Ҳозирги пайтда жойларда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарори асосида тайёргарлик ишлари бошланиб кетди.

Самарқанд — буюк соҳибқирон ўз давлатининг пойтахти этиб танлаган маскан. Бу қадимий шаҳар ҳақли равишда Турон заминининг юраги ҳисобланади. Улуғ саркарданинг оламшумул шавкатига, юрт равнақи йўлида амалга оширган улкан ишларига гувоҳ.

Шу сабабли бу тўйнинг асосий тантаналари Самарқандда бўлиши табиий. Бунга ҳозирлик бугундан бошланмоқда. Вилоят ҳокимининг ушбу санага тайёргарлик ва уни ўтказиш тўғрисида қабул қилган қарорида бу борада амалга оширилиши лозим бўлган кенг миқёсдаги ишлар белгиланган. Унга кўра Гўри Амир, Оқсарой ва Руҳобод меъморчилик мажмуалари, Бибихоним масжиди, Шоҳи Зинда, Ишратхона мақбараси, ўнлаб обидалар таъмирланади. Шаҳарда Темурийлар сулоласи галереяси, Амир Темур ҳиёбони барпо этилади. Шунингдек, қарорда буюк соҳибқирон ҳайкалини бунёд этиш ва ўрнатиш учун республика миқёсида кўрик-танлов ўтказиш ҳам белгиланган.

М. МУҚИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ТОШКЕНТ ТЕЛЕМИНОРАСИ

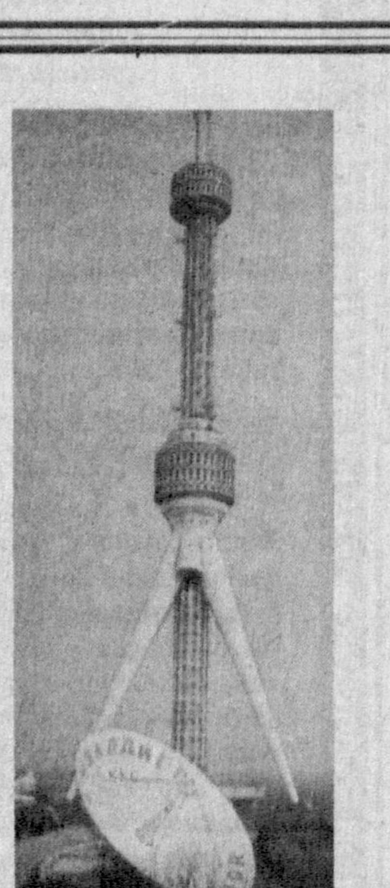

Шаҳарлар ҳуснини белгиловчи ўзига хос манзаралари, иморатлари, ҳиёбонлари бўлади. Шу маънода севимли ва гўзал Тошкент жамолини кўз-кўз этиб турувчи белгилардан бири булутларга бўй чўзиб турган телевизион минорадир. Айни пайтда ишга тушганлигининг ўн йиллигини нишонлаётган мазкур меъморлик иншооти ўзига хос тарихга ва тавсифга эга.

Ер юзида баланд миноралар сони 18 та бўлса, уларнинг орасида Тошкент телеминораси Торонто, Останкино (Москва), Эмпайр Стейт Билдинг (Нью-Йорк) ва Токиодаги худди шундай иншоотдан кейин бешинчи ўринни эгаллайди. Унинг. баландлиги 375 метр. Минорадан 1985 йил январь ойидан бошлаб доимий фойдаланилмоқда.

Бу пурвиқор миноранинг Тошкентга «ташрифи» ҳам қизиқ тарихга эга. Аслида у Ироқ пойтахти Боғдод учун мўлжаллаб лойиҳалаштирилган эди. Ўша пайтдаги давлат бошлиғи Карим Қосим худди шундай бино учун халқаро конкурс эълон қилади. Унда москвалик меъморлар ғолиб чиқадилар. Бироқ... Карим Қосимнинг умри қисқа экан. Ундан кейинги раҳбарлар эса бу ҳақда бош қотиришмади. Муаллифлардан бири — меъмор Н. Г. Терзиев-Царухов лойиҳани Тошкентга олиб келади. Бу ўринда ўша пайтдаги республика раҳбари Шароф Рашидовнинг нуфузини алоҳида таъкидлаш керак. Эҳтимол, ўз фарзанди қатори юзага келган асарнинг ёруғлик юзини кўришида муаллиф Шароф отанинг марҳаматидан умид қилган бўлса, ажабмас. Республикада хизмат кўрсатган алоқачи А. Кудиновнинг эслашича, шу соҳа бўйича масъул бўлган Д. И. Мангельдин билан «бозори касод бўлган» лойиҳани Ўзбекистон раҳбарига тақдим қилишади. Таклиф қабул қилинади. Бироқ асосий ишлар «юқори»да ҳал бўладиган шароитда уни Иттифоқ қурилишлари қаторига қўшиш учун бир беш йилликни ўтказиб юборишга тўғри келади. Ўз юрти учун ҳар қандай хизматга тайёр турган республика раҳбарияти фикрида собит қолади, ниҳоят қурилиш бошланади.

Албатта, юқори зилзилалар зонада ўша пайтдаги Останкино минорасидан сўнг иккинчи ўринда турувчи юксак иншоотни барпо этиш осон эмасди. Тинимсиз саъй-ҳаракатлар туфайли мамлакатдаги ўнлаб заводлар, лойиҳалаш бюролари, илмий текшириш институтлари Тошкент буюртмасини бажаришга сафарбар қилинди. Бир қанча юмушлар бевосита қурилиш жараёнида ҳал этилди. Бундай нодир иншоотни барпо этишда ўнлаб олимлар, муҳандислар, юзлаб қурувчилар истеъдоди ва куч-қувватини аямадилар. Минора беш минг майда бўлакларни туташтирилиш усуллари электрон ҳисоблаш машиналарида ишлаб чиқилди. Шундай қилиб, нисбатан қисқа вақтда — саккиз йилда иншоот қад ростлади. Ҳатто уни яна ўн беш метр узайтириш ҳақидаги махсус топшириқ ҳам рекорд муддатда — 3 ойда бажарилди.

Тошкент телеминораси фақат ташқи томондан эмас, бутун борлиғи билан мукаммал ва тенгсиз муҳандислик, меъморлик иншоотидир. У кўплаб космик, радио, телеалоқа, маданий, ижтимоий вазифаларни бажармоқда.

Минора 50 та дастурда радио ва телевидение кўрсатувларини узата оладиган энг замонавий ускуналарга эга. Ҳозирча беш дастурда телерадио дастурларига хизмат қилинмоқда. Унда «Олтой» тизимидаги кўчма радиотелефон антеннаси ҳам ўрнатилган. Минора ҳудудида Япония ва Туркия мутахассислари ҳамкорликда барпо қилган халқаро космик алоқалар станцияси ҳам ўрин олган.

Тошкент телеминораси ўзининг меъморий жиҳатлари билан ҳам диққатни тортади. Унда миллий анъаналарга асосланган безаклар, мамлакатимиз заминидан қазиб олинган ашёлар кенг истеъфода қилинган. Швейцариянинг «Шиндлер» фирмасида тайёрланган тезкор лифтлар ташриф буюрувчиларни томошагоҳ ва ресторан жойлашган юз метрлик баландликка кўз очиб юмгунча чиқариб қўяди. Бу ерда фақат тансиқ таомлар истеъмол қилибгина қолмай, айланувчи залда бутун пойтахтни «сайр этиш» мумкин. 200 метрлик баландликда эса метериологик хизмат ва бошқа техник юмушларга мўлжалланган ускуналар ўрнатилган.

Ўтган ўн йилда бино янги қўшимча иморатлар билан бойиди, дунёдаги худди шундай иншоотлар тажрибаси асосида хизмат ва иш турларини кенгайтирди. Бу ютуқларга, албатта, кўп йиллардан бери раҳбарлик қилиб келаётган Умида Қодированинг ташаббускорлиги асқотди.

Мустақиллик шарофати билан Тошкент телеминорасининг юмушлари доираси янада кенгайди. У ўлкамизга ташриф буюраётган кўплаб чет эллик тадбиркорларга, халқимиз маданий-маърифий ютуқлари билан танишиш ниятида бўлган меҳмонларга юқори даражада хизмат қилаяпти.

Халил СУЛТОН.
Т. ЛУТФУЛЛАЕВ тасвири.

САЙЁРАМИЗ САДОСИ

ТИНЧЛИКНИ САҚЛАШ УЧУН КЕЛГАН ЭДИЛАР...

Югославияда чиқадиган «Борба» газетасининг хабарига кўра, бу ҳудудда сўнгги уч йил ичида БМТнинг тинчликни сақлаш мақсадида юборган 135 нафар ҳарбий аскари ҳалок бўлган.

Айни пайтда собиқ Югославияда БМТнинг 44 минг ҳарбийлари сақланмоқда. Улардан 24 минг нафари Босния ва Герцеговинода, 13 минг аскар эса Хорватияда.

САФАР ҚИЛИШ НИЯТИДА

Филиппин Президенти Фидель Рамос шу йилнинг мартида Туркияга сафар қилиш ниятида. Бу ҳақда Туркия ҳукуматининг расмий вакили хабар қилди.

Филиппин Президенти Туркияга сафаридан сўнг, Яқин Шарқ ва Европадаги баъзи мамлакатларга ҳам боришни режалаштирган. Филиппин раҳбарининг Туркияга сафаридан мақсад, Анқара билан Манила ўртасидаги савдо алоқаларини мустаҳкамлашдир.

ХИТОЙЛИКЛАРГА ИШОНИБ ТОПШИРДИ

Эрон пойтахти маъмурияти Теҳрондаги метро қурилиши учун танлов эълон қилганди.

Бу борада Россия, Германия, Кореялик қурувчилар ўз лойиҳаларини таклиф этдилар. Аммо Теҳрон темир йўл корпорацияси бу ишни хитойликларга ишониб топширди. Теҳрон маъмурияти шу ой ичида хитойлик метро қурувчилар билан шартнома имзолаш ниятида. Метрони икки йил ичида қуриб битказиш кўзда тутилмоқда.

ИСТАК ҚАТЪИЙ...

Япония пойтахтида «шимолий ҳудуд»ни қайтариб олишга бағишланган митинг бўлиб ўтди.

Унда сўзга чиққан Бош вазир Томиити Мураями Россия Федерацияси билан муносабатларнинг тўла яхшиланиши учун қисқа вақтда ҳудудий муаммоларни ҳал этиш ва тинчлик шартномасини имзолаш лозим, деб таъкидлади.

Япония ҳукуматининг Жанубий Курил оролларини қайтариб олиш истаги ҳамон қатъий, деб ёзади РАТА-ТАСС ахборот маҳкамаси.

ШОШИЛИШМАЯПТИ...

Қувайт апелляция суди Жорж Бушга қарши уюштирилган суиқасд қатнашчилари устидан сўнгги ҳукм чиқаришни икки ҳафтага кечиктирди.

Суиқасдчилар 1993 йилнинг апрелида амирликка ташриф буюрган АҚШнинг собиқ президенти ҳаётига қасд қилишга уринган эди.

ТАДҚИҚОТЛАР ШУНИ КЎРСАТАДИ-КИ...

ХХР пойтахтидаги педиатрия илмий-текшириш институти беш ёшгача бўлган болалар орасида тадқиқот ўтказди.

Болалар ўлими сабабини текширган мутахассисларнинг аниқлашича, чақалоқлар кўпроқ зотилжам касали ҳамда бахтсиз ҳодиса туфайли нобуд бўлар экан.

Маълум бўлишича, қишлоқ болаларининг 33,7 фоизи ҳеч қандай тиббий ёрдамдан фойдаланмас экан.

САМОДАГИ УЧРАШУВ

Сешанбага ўтар кечаси Американинг «Дискавери» фазо кемаси «Мир» орбитал станцияси билан яқинлашди.

Яқинлашув жараёнида эса кема автоматик йўл билан бошқарилди. Сўнгра кемани экипаж командири Жеймс Уэзербининг ўзи бошқарди.

КЎРГАЗМАГА 50 ХИЛГА ЯҚИН ҚУРОЛ

Машҳур Ижевск механика заводи март ойида Германияда бўладиган ўт очувчи қуроллар халқаро кўргазмасида 50 хилга яқин қурол намойиш этмоқчи.

Нюренбергда ўтадиган «Иве-95» номли бу кўргазмадан жаҳон қуролсоз усталарининг маҳорат билан ясаган ов милтиқлари, турли хилдаги тўппончалар ва бошқа қуроллар ўрин эгаллайди.

ҲАМКОРЛИК ЯНА ТИКЛАНДИ

Македония мудофаа вазири Б. Хансиски «Болгария ва Македония ҳарбий соҳадаги ҳамкорликни яна тиклади», деди.

Болгария матбуотининг хабар беришича, Македония мудофаа вазири Болгария элчиси билан икки мамлакат ўртасидаги бу ҳамкорликнинг нечоғлик аҳамиятли экани хусусида музокаралар юритган.

ШЕРИКЛИК УЛУШИ ИККИ БАРОБАРГА ОШДИ

Туркия Каспий денгизида нефт қазиб олаётган халқаро консорциумда шериклик улушини икки баробарга оширди.

Шу хусусда ўтган йили Каспийбўйи нефт конларини тиклаш бўйича Озарбайжон билан битим имзоланган эди. Якшанба куни эса Туркиянинг энергетика ва табиий ресурслар вазири Вейсель Отасой Бокудан Анқарага қайтиб келди. Туркия телевидениеси мухбири билан суҳбатда у Президент Гайдар Алиев билан янги шартнома тузганини айтди.

• Ислоҳотлар амалда

«ЯНГИ ҲАЁТ» ЯНГИЧА ЙЎЛДАН БОРАЯПТИ

Оҳангарон туманининг «Янги ҳаёт» ҳиссадорлар уюшмаси чорвачиликка ихтисослашган... Айни кунларда хўжалик аъзолари қишловни беталофат ўтказиш, молларни режадагидек семиртиришга интилмоқдалар.

Хўжалик қарамоғида 12 минг 800 бош қорамол бор. Бўрдоқига боқилаётганларининг 500 килодан тош босмайдигани кам. Ўтган йилги режалар ошириб уддалангани, бу йилги кўзланган мақсадларнинг катталиги ана шундан. 1994 йилда давлатга 3 минг 500 тонна ўрнига 3 минг 541 тонна гўшт топширилди.

Хўжалик аъзолари чорвачиликдан ташқари 2 минг 500 гектар майдонда деҳқончилик ҳам қилишади. Бу майдонларда асосан, чорва учун озуқа етиштирилади. Ўтган йили озуқадан ташқари, 320 тонна ўрнига 374 тонна ғалла, 250 тонна ўрнига 300 тонна картошка, 569 тонна ўрнига 604 тонна сабзавот ва 14,3 тонна ўрнига 112 тонна мева ҳосили олинди. Айни кунда 408 гектар кузги ғалла экилган майдон кўк бахмалга бурканиб ётибди.

Хўжаликда тадбиркорлик авж олган. Аҳоли эҳтиёжи учун зарур бўлган маҳсулотлар етиштириш билан бирга, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш ҳаракати қизғин. Ҳозир макарон цехи, кичик ёғмой цехи, тикувчилик ва шлакоблок цехлари ишлаб турибди. Суткасига 2 тонна маҳсулот берадиган шакар заводи қурилиши тез суръатлар билан бораяпти. У ишга тушгач, ўзларида ва қўшни туманларда етиштириладиган қанд лавлаги хом ашё сифатида фойдаланилади. Завод чиқиндилари чорва учун озуқа бўлади. Аҳолининг муайян қисми иш билан таъминланади.

— Яқинда Германиянинг «Вемех» фирмаси билан колбаса цехи қуриш ҳақида келишиб олдик, — дейди хўжалик раҳбари А. Бегматов. — У суткасига 1 тонна маҳсулот бериш билан бирга чиқитсиз технология асосида ишлайди. Умуман эса режаларимиз кўп. Хўжалигимизда етиштириладиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлашни йўлга қўйишни мақсад қилганмиз. Бу борада бизни «Ўзбекгўштсутсаноати» бирлашмаси ва туман ҳокимлиги қўллаб-қувватлаб турибди.

Бу ишларини амалга ошириш учун, албатта маблағ керак. Ўтган йили хўжалик 10 миллион соф фойда қилди. Унинг бир қисми тадбиркорлик фаолиятини кенгайтириш, бир қисми эса аҳоли турмуш фаровонлигини оширишга сарфланади.

Хўжаликда ташкил этилган 7 та фермер хўжалиги эришаётган ютуқлар ҳам қувонарли. Уларнинг ҳар бирига хўжалик ҳисобидан 50 гектар майдон ажратилган. Уларга ҳар тарафлама кўмак бериб турилибди.

Бозор иқтисодиётига ўтиш даври бошлангандан буён аҳолини ижтимоий ҳимоялаш ҳукуматимизнинг доимий диққат эътиборида бўлиб келмоқда. Бу ўз самарларини бераяпти. Кишиларга ғамхўрлик қилиш уларда меҳнатга рағбат уйғотади. Буни «Янги ҳаёт» ҳиссадорлик уюшмаси мисолида ҳам кўриш мумкин. Айни пайтда хўжаликда ҳар бир ишчининг ўртача ойлик иш ҳақи 693 сўмга тўғри келмоқда. Уюшма аҳолиси қишда бозорма-бозор сарсон бўлмаслиги учун ўтган йили куздаёқ килоси 1 сўмдан картошка-пиёз, арзон нархда 10 тонна гуруч тарқатилди.

Хўжалик ҳудуди кундан-кунга обод бўлиб бормоқда. Аҳоли тоза ичимлик суви билан тўла таъминланган. Сойбулоқ қишлоғидаги 70 та хонадон газлаштирилмоқда. Қолган барча хонадонлар «зангори олов»дан фойдаланаётганига анча бўлди.

Ойбек РАҲИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Илгари Жиззах пахта тозалаш заводида олинган чигит қайта ишлаш учун Сирдарё ва Тошкент вилоятларидаги корхоналарга юборилар, у ердан тайёр маҳсулот — ўсимлик ёғи келтириларди. Энди ортиқча ҳаражатларга чек қўйиладиган бўлди: завод қошида «Жибри» Ўзбекистон-Британия қўшма корхонаси барпо этилмоқда. У шу йилнинг март ойида ишга тушириладди. Янги корхонада ҳар куни 200 тонна чигит қайта ишланиб, 26 тонна ёғ ҳосил қилинади.

СУРАТДА: пахта тозалаш заводи директори Раҳматулла Бўстонов ва Британиянинг «Бурокомерц ЛТД» фирмаси вакили Али Али Солиҳ келгуси режалар хусусида суҳбатлашмоқда.

Б. ТЎРАЕВ олган сурат (ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси деҳқончилик-саноат акционер-тижорат банки

«Ўздеҳқонсаноатбанк» қуйидаги лавозимларда ишлаш учун банк ва иқтисодий жиҳатдан мутахассислиги бўлган кишиларни ишга таклиф қилади:

1. Ташқи иқтисодий алоқа ва қимматли қоғозлар билан ишлаш бўлимлари бошлиғи лавозимларига.
2. Республика банки бош муҳосибининг муовинлигига.
3. Бош ва етакчи мутахассислик бўйича.
4. Банк ҳисоб-китобини биладиган муҳосибликка.
5. Ўзбек тилида ёзадиган стенографистлар ва машинкада босадиган ходимлар.
6. Юрист-маслаҳатчи.

Иқтисодий мутахассисликка танлов асосида ишга қабул қилинади. Танловда республика ҳудудида яшовчи мутахассислар иштирок этиши мумкин, вилоятдан келганлар ва Тошкент шаҳридан ишга олинганлар уй-жой билан таъминланади.

Ишга қабул қилиш ҳақидаги аризага маълумоти, чет тилларни билиши ва меҳнат фаолияти, агар бўлса илмий даражаси ҳақидаги ҳужжатларни қўшиб топширади.

Чет тилини яхши биладиган ва илмий унвони бўлганларга қўшимча ҳақ тўланади. Етук мутахассислар ва вазифасини яхши адо этадиган ходимлар моддий жиҳатдан қўшимча рағбатлантирилади.

Манзил:

Метронинг Ҳамза бекати, Муқимий кўчаси, 43-бино, 48-хона.
Ходимлар билан ишлаш бошқармасига мурожаат қилинг.
Телефон: 78-20-91, 78-21-11, факс: 78-12-96.

• Президент фармони қандай бажарияпти?

СОБИРЗОНГА СУВ КЕЛДИ, АММО...

Туямўйиндан оққан қувур сувлари 1995 йилнинг илк ойида Янгиариқ туманининг чекка Собирзон қишлоғигача етиб келди. Бунинг учун 28,5 километр масофага турли ҳажмли қувурлар ётқизилди. Хайру савоб ишлар баробарида қишлоқнинг 10 мингдан зиёд аҳолиси бир мунча тоза ва сифатли ичимлик сувидан баҳраманд бўлди.

— Мамлакатимиз Президентимиз қишлоқ аҳолисини тоза ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлаш юзасидан қабул қилган фармонигина эзгу ниятларимизни рўёбга чиқарди, — деган фикрни билдиришди қишлоққа қувур суви етиб келиши муносабати билан бўлган маросимда сўзга чиққан нотиқлар.

Меҳнаткашлар хонадонларига тоза ичимлик суви келтиришдек эзгу юмушларни зиммага олган республика «Обиҳаёт» ҳиссадорлик компаниясининг Хоразмдаги фирмаси биргина ўтган йилнинг ўзида 100 километр масофага водопровод, 5 километрдан зиёдроқ масофага газ қувурларини ётқизди. Мавжуд имкониятлар туфайли қувур ётқизиш, аҳолини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлаш соҳасидаги ишлар кўлами бу йил янада ортади.

Аммо шуни ҳам таъкидлаш жоизки, воҳани сифатли ичимлик сувидан баҳраманд этиш борасидаги ишлар ҳалиям талаб ва эҳтиёжлар даражасидан анча орқада. Кўпгина қишлоқлар ва аҳоли пунктларига қувур сувлари ҳанузгача етиб бормаган. Аксарият қишлоқлардаги сув қувурлари эса ёлчитиб ишламаётир. Башарти таъсирчан чоралар кўрилмаса, муаммонинг ечими эмас, янги тугунлари ҳосил бўлиши ҳам турган гап.

Абдулла СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• БЕЛЛАШУВЛАР • ВОҚЕАЛАР • АЖОЙИБОТЛАР •

БРИДЖ — ЯНГИЧА СПОРТ ТУРИ

Мамлакатимиз бридж спорти федерациясининг таклифига биноан Бутунжаҳон бридж федерацияси (ББФ) биринчи вице-президенти, Осиё, Африка ва Ўрта Шарқ мамлакатлари бўйича масъул директори Мазар Жафри тўрт кун давомида юртимизда бўлди. Жаноб Жафри мамлакатимиз спорт раҳбарлари билан учрашиб, Ўзбекистонда бриджни ривожлантириш хусусида фикр-мулоҳазалар алмашди. ББФ биринчи вице-президенти Бутунжаҳон бридж федерацияси бизнинг мамлакатга Марказий Осиё бўйлаб бу спортни ривожлантиришда муҳим рол ўйновчи марказ сифатида қараётганини билдирди. У жаҳон бўйлаб қанот ёзаётган бу янги спорт турининг мамлакатимизда тараққий этиши учун катта имкониятлар борлигини, барча шароитлар яратилганлигини ва вакилларимиз жаҳоннинг энг кучли спортчиларига айланиши муқаррарлигини таъкидлади.

Жаноб Жафри Тошкент ва Самарқанд шаҳарларининг эътиборга молик жойлари билан танишди. Тошкент шаҳрининг бридж клубини ва Мирзо Улуғбек туманидаги 225 - мактабнинг бридж тўгарагини бориб кўрди. Жафри ўз ташрифи сўнгида Ўзбекистон унда катта таасурот қолдирганини, республика истеъдодларга бойлигини таъкидлаб, бу мамлакатни порлоқ истиқбол кутаётганига амин бўлганини айтди.

ЕР ОСТИДАН ЖАҲОН ЧЕМПИОНАТИ САРИ

Футболни бразилияликлардан кўра ортиқроқ севувчи халқ ер юзида йўқлигини эндиликда ҳамма билади. Лекин бу мамлакатда энди туғилган чақалоқ қўлига футбол тўпини ушлатиш удумга айланганлигини ҳамма ҳам билавермайди. АҚШ-94 жаҳон чемпионати даврида содир бўлган қуйидаги воқеа ҳам футбол бу мамлакат фуқароларининг қон-қонига сингиб кетганидан далолат беради.

Жаҳон чемпионати давом этаётган бир пайтда Сан Пауло шаҳридаги қамоқхонанинг бир гуруҳ маҳбуслари бу ажойиб футбол театридан четда қолишни истамай, ер тагидан АҚШ томон «йўл олишди». 25 нафар ишқибоз 10 кун ичида бетонларни ёриб, 13 метрлик «метро» қазишди. Бундан воқиф бўлган қамоқхона маъмурияти ашаддий ишқибозларга қамоқхона деворигача яна 50 метр борлигини, унга «метро» етгунча жаҳон чемпионати якунланишини яхшилаб «тушунтириб» қўйди.

ЖАҲОН МАТБУОТИНИ ЗАБТ ЭТГАН ҚЎЁН

Испания чемпионатининг «Барселона» — «Атлетико» жамоалари учрашуви айни авжига чаққан пайда тўсатдан футбол майдонида қўён пайдо бўлди. Футболчилар уни қанчалик ҳайдашга ҳаракат қилишмасин, у барибир майдонда пайдо бўлаверди. Учрашув бош ҳакамни «қўён масаласи» бирёқлик бўлмагунча ўйинни давом эттирмасликка қорор қилди. «Барселона» клубининг асабийлашган бир ходими қўённи уриб ўлдиришдан ўзга чора топмади.

Бу воқеа ўтган йили бутун жаҳон матбуотида нашрдан-нашрга кўчди. Жумладан, у бизнинг нашрларимиздан ҳам кутилмаган, ажойиб ҳодиса сифатида ўрин олган эди. Айни кунларда бутун жаҳон матбуоти бўйлаб яна шу «қўён масаласи» кезаяпти. Чунки, яқинда Каталония ҳукумати томонидан «Барселона» клубига табиат жониворларини қўриқлаш ҳақидаги қонунга мувофиқ 250 минг песет (1900 АҚШ доллари) миқдорида жарима солинди.

Р.ЭРМУҲАММАД,
«Халқ сўзи» мухбири.

JOB ANNOUNCEMENT

An international organization with ifs Headquarters in Geneva presently offers the following vacancy:

Protection Assistant. *The candidate, male or female, will have a University degree in Ladys be fluent in English and with perfect knowledge of national legislation specially regarding individual rights. The selected candidate will be responsible for preparing, conducting and reporting on interviews with individuals/group of individuals requesting assistance under the organization mandate and to provide legal advice/assistance on case by case basis.*

If you are interested to apply for that vacancy, please send your application with relevant data to:

UNHCR. Shevchenko str. 4, 700029, Tashkent.
Please note , the deadline is 25 February, 1995.

ALWAYS Coca-Cola

ДОРОГИЕ ТАШКЕНТЦЫ!
СП "КОКА-КОЛА ИЧИМЛИГИ ТОШКЕНТ ЛТД" ОТКРЫЛО ДЛЯ ВАС НОВЫЙ СПЕЦИАЛЬНЫЙ ФИРМЕННЫЙ МАГАЗИН В СУПЕРМАРКЕТЕ РЫНКА "БЕШ-ЁҒОЧ"

В фирменном магазине созданы для Вас следующие удобства:

- можно сдавать в неограниченном количестве тару из-под "Кока-колы" за наличный расчет;
- тару из-под "Кока-колы" обменять на напиток;
- занимающимся торговой деятельностью индивидуально и в частном порядке, а также всем клиентам предлагается напиток "Кока-кола" оптом за наличный расчет;
- напиток "Кока-кола" предлагается клиентам по невысокой цене.

ФИРМЕННЫЙ МАГАЗИН ВСЕГДА К ВАШИМ УСЛУГАМ !

Наш адрес:
г. Ташкент, рынок "Беш -Ёғоч", Супермаркет.

Coca-Cola

Дорогие ташкентцы !
Вниманию потребителей "Кока-колы"!

Приемные пункты стеклотары акционерного объединения оптово-розничной торговли Ташкентского городского хокимията "Озик-овкат" принимают тару из-под напитка "Кока-кола".

Адреса приемных пунктов:

1. Шейхатаурский район: магазины "Ғунча", "Ўрда", "Шопаиз", "Бозиргон", "Оқ-тепа".
2. Акмал-Икрамовский район: магазины № 1, 2, 8, 10, 11, 13, 15, 17, 18, 20, 22, 24, 26, 31, 39.
3. Мирабадский район: магазины "Анвар Туроб", "Нур сари", № 5, "Камилия", "Охунжон-ота", "Мунис нур", "Равшан-Дильшод", "Сарикул", "Хумонон", "Кумушзар".
4. Чиланзарский район: магазины № 13, 14, 21, 22, 22/1, 24, 26, 17.
5. Сабир-Рахимовский: магазины № 3, 8, 12, 16, 21, 25, 30, 32, 41, 49, 62, 71.
6. Юнусабадский район: магазины № 26, 64, 65, 49, 56, 32.
7. Яккасарайский район: магазины № 4, 27, 36, "Зилола", "Шохида".
8. Сергелийский район: магазины № "Ёркин", "Феруза", "Марғубахон", "Севиль", "Орзу-ният", "Раҳбарнисо", "Улуғбек юлдузи", "Ас-сар", "Ғ. Самандар", "Мангуберди", "Фароғат", "Шухрат-шох", "Шерзод".
9. Мирзо-Улуғбекский район: магазины № 3, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 18, 21, 22, 23, 27, 37, 39, 50, 53, 65.
10. Бектемирский район: магазины № 1, 3, 9, 13, 16, 23, 24.

ПОМНИТЕ, ВОВРЕМЯ СДАННАЯ ТАРА "КОКА-КОЛЫ" ВСЕГДА СОЗДАЕТ ДЛЯ ВАС УДОБСТВА !

Справки по телефонам: 45-13-57, 45-33-47.

ALWAYS Coca-Cola

• *Қонун ва ижро*

Ўзбек тили давлат тили мақомини олгач, луғат бойлигимизни миллийлаштириш янада кучайди. Яқин уч-тўрт йил ичида атамалар шу қадар кўп янгиландики, уларнинг кўламини аниқ белгилаш ҳам осон эмас. Чунки она тилимизнинг ўзига муносиб бир мавқега кўтарилишини орзу қилиб зиёлилар, мутахассислар, талаба-ю муаллимлар ўз соҳаларига оид юзлаб бежирим, маъқул истилоҳларни топишдики, бу эзгу ҳаракатдан тилимиз жуда тез бойий бошлади. «Цитата» — «иқтибос», «диагноз» — «ташҳис», «корректор» — «мусаҳҳиҳ» каби ўнлаб сўзлар бунга мисол бўла олади.

ТИЛ БАМИСОЛИ БИР ТИРИК ТАН КАБИДИР, УНИНГ ҲАММА МУЧАСИ ЎЗАРО УЙҒУН БЎЛИШИ КЕРАК

ЁКИ ЛУҒАТИМИЗДА ПАЙДО БЎЛАЁТГАН «ШИҚ-ШИҚ ТУГМА»ЛАР ҲАҚИДА

Аммо ҳар яхшининг бир ёмони бўлганидай, баъзи ҳолларда бирон-бир русча, ёки рус фани ва техникаси орқали Ғарб тилларидан кириб келган атамага дуч келинганда уни қандай қилиб бўлмасин ўзбекчалаштиришга зўр берилмоқда. Кўпинча бу ғоят кулгили натижа билан тугамоқда. Масалан, оддийгина «подтяжка» номини узундан-узоқ қилиб, «шимни тутиб туриш учун елка оша тасмалар билан тортиб боғлаб қўйиладиган мослама» (?!), деб бериш тилимизни масхара аҳволга солиш эмасми? «Подтяжка»нинг-ку, «осмакамар» ёки бироз тарихдан қидирсак, «ҳамойил» деган муқобиллари бор. Бироқ башарти тилимиз хазинасидан муайян сўз-истилоҳнинг маъқул ўриндошини тополмай қолсак у ҳолда кулгили ихтироларни кашф этиб ўтирмай, ҳозиргача ишлатиб келинаётган, оммалашиб кетган атамаларнинг ўзини қолдирган маъқул кўринади. Чунончи, «антенна» сўзини «тўлқинтутар», «телефон»ни «сим қоққич», «антресол»ни «осма жавон», «кондиционер»ни «ҳароратни маъёрлагич», «прогноз»ни «башорат» (ёки баъзан «каромат» ҳам) дейишга қўшилиб бўлмайди.

Ҳар бир тилнинг ўз миллий табиати, ўзига хос бўлган ички қонуниятлари бор. Ундан бехабар равишда, ёки уларни писанд этмаган ҳолда тил ҳодисаларига аралашиш, ўзбошимчалик билан тилга бирон «янгилик» киритишга уриниш кутилган натижага олиб келмайди, одамларни чалғитади, қанчадан-қанча маблағни елга совуради.

Биз тилимизни тозалашимиз, истилоҳларимизни миллийлаштиришимиз, бойитишимиз керак. Бу, табиийки, ижодий изланишларсиз бўлмайди. Бироқ бу ишда асосий нарсани — тилимизга четдан кирган, ўринсиз қўлланилиб келинаётган сўз ва истилоҳларни янгилашнинг маъқул принципларини белгилаб, унга қатъий амал қилишимиз керак. Бу хийла мураккаб масала. Профессор Карим Назаров тўғри таъкидлаганидек, бунда бир планли йўналиш бўлиши мумкин эмас. Аммо шу борада ягона умумий тўхтамга келиб олинмас экан, «тайёрагоҳ», «овознигор», «ойбитик», «ойнасўз» сингари чучмал, илмий асоссиз атамалар кўпаяверади.

Қандай атамаларни ўз ҳолича қолдиришимиз лозиму, қайсиларни янгилашимиз керак?

Корхона ва муассасаларнинг, йирик саноат ва савдо ташкилотларининг турли иш қоғозлари ва ҳужжатларини давлат тилига таржима қилиш юзасидан иш олиб бораётган бир киши сифатида, қолаверса, бир неча институт ва университет талабаларига таржима санъати, давлат тилида иш юритиш, ўзбек тилининг миллий табиати каби курслардан таълим бериб келаётган мутахассис сифатида қуйидагиларни алоҳида таъкидлашни истардим: аввало туркий ўзакдаги истилоҳларни, шунингдек арабий ва форсий истилоҳларни иложи борича сақлаб қолишга интилишимиз, уларни тиклашимиз керак. Чунки, бундай истилоҳ ва атамалар нутқимиздаги лисоний қатламнинг бир йўналишли бўлишига олиб келади. Тил бамисоли бир тирик тан кабидир, унинг ҳамма мучаси ўзаро уйғун бўлса, нутқ табиий равишда ривожланади, баён қилинаётган мазмун осон сингишади. Бунинг аксича, олайлик, бирон мақола ёки рисола, ўзи ўзбек тилида ёзилгану, бироқ ажнабий истилоҳларга ғиж-ғиж тўлиб кетган бўлса, унинг мазмунини кўпинча муаллифнинг ўзидан бошқа ҳеч киши тушуна олмаслиги ҳам барчага аён. Демак, биринчи хулоса шуки, агар тилимиз хазинасида бир тушунчанинг икки атамаси мавжуд бўлиб, уларнинг бири, айтайлик, арабча-ю, иккинчиси лотинча бўлса, у ҳолда арабча ўзакдан ясалган атамани истилоҳ сифатида қабул қилиш маъқулроқ.

Чунончи, «медицина»га қараганда «тиббиёт» атамасини истилоҳ қилиб олсак, «инженер» ўрнига «муҳандис» қабул қилинса, «полиграфия» сўзи ўрнига «матбаа», «пропорционал», ўрнига «мутаносиб» ва ҳоказолар муқим қўлланилса, нутқимизнинг бир оқимлилигига эришамиз. Нутқни, аниқроғи матн услубини муайян бир куйга қиёсласак, унда рус ва европа тилларидан олинган истилоҳларнинг матнда аралаш-қуралаш ишлатилиши шарқона созларга ғарбона чолғуларни қўшиб чалганга ўхшаб кетадики, бу унга мақбул эмаслиги барчага аён.

Аммо шуниси равшанки, биз эндиликда рус ва европа тилларидан олинган истилоҳларнинг баҳридан ўтиб ҳам иш кўролмаймиз. Хусусан, илм-фаннинг бизда илгари унча ривожланмаган ёки янги пайдо бўлган тармоқлари, техника, халқ хўжалигининг ўнлаб соҳаларида бундай атамаларсиз иш юритиш бугунги кунда амри маҳол. «Эфир»ни «ҳаво мавжлари», «сейф»ни «пўлат сандиқ», телевидениени «ойнаи жаҳон» дейиш истилоҳларни миллийлаштириш бўлмай, балки йўққа чиқаришдан бошқа нарса эмас. Ахир «герц», «ампер», «волт», «станция», «трактор», «дизел», «фотон», «аккумулятор» каби атамаларни бир бошдан ўзбекчалаштира бошласак, тегишли соҳаларга оид билимни англаш ва англатиш осонлашиш ўрнига аксинча қийинлашиб кетмайдими?

«Включатель» «шиқ-шиқ тугма» дея таржима қилинибди, агар магазин пештахтасида бу таржиманинг ёнига включательнинг ўзини қўйиб қўймасангиз одамлар «шиқ-шиқ тугма» нима эканини тушуниб етиши жуда қийин. Ёки «мебель»ни олинг. Қандай чиройли, ихчам сўз. У тилимизга тамоман сингишиб кетгани ва осон талаффуз этилишига қарамай, чиқитга чиқариб, ўрнига «уй жиҳози» деган икки сўз билан берилишини талаб қилмоқдалар. Ахир уй жиҳози degani кенг тушунча, унга, масалан, дарпарда ёки гилам ҳам киради, булар эса мебель эмас.

Истилоҳларни ўзбекчалаштириш борасидаги кузатувлардан шундай хулосага келдикки, рус тилининг ўзида ҳам бўлмаган, шу сабабга кўра ажнабий тиллардан рус тилига қабул қилинган, ундан ўзбек тилига ҳам кириб келган (техника, электр, оптика, мотор, фотография каби) минглаб байналмилал истилоҳлар — агар бир бахтли тасодиф билан тилимиз хазинасида уларнинг муқобили учраб қолмаса — таржима қилиб ўтирмасдан, ўз ҳолича берилгани дуруст. «Велосипед»ни қайтадан «шайтон арава» деб таърифлаш истилоҳ соҳасида орқага — велосипед арава дейилган замонга қайтиш демакдир.

Энди бевосита рус тилидан қабул қилинган, байналмилал бўлмаган истилоҳларга келсак. Уларни биз иложи борича алмаштириш тарафдоримиз. Аввало, ўзбекча, қолаверса, арабча ёки форсча атамалар билан тадбиқ қилиш (частица — зарра, кипятильник — қайнатгич), шунингдек байналмилал ўзагини аслидагидай сақлаб қолган ҳолда русча қўшимчаларни таржима қилиб бериш (лампочка-лампача) керак. Бундан ташқари, муайян бир истилоҳнинг ҳам русча, ҳам байналмилал атамалари бизга маълум бўлса, у ҳолда халқаро номланишни қабул қилиш ўринли бўларди. Чунончи, «кислород» ўрнига «оксиген» «водород» ўрнига «гидроген» «углерод» ўрнига «карбон» каби юзлаб халқаро истилоҳларнинг ўзи олинса, атамачилигимиз бирёқламаликдан, маҳдудликдан анча халос бўлар эди.

Она тилимиз давлат тили мақомини олганидан кейин иш юритиш қоғозларини ўзбекчалаштириш эҳтиёжи туғилди. Турли маҳкамаларда хизмат қиладиган, тилга кўпми-озми лаёқати бор одамлар ўз ташкилотининг тегишли ҳужжатларини ўзбекчалаштиришга киришдилар, корхоналарга таржимонлар ишга олинди, кўплаб идоралар четдан бировларга таржимага юмуш топширдилар. Шу тариқа иш юритиш қоғозларини ўзбекчалаштирадиган таржимонлар гуруҳи вужудга келди. Уларнинг орасида она тилимиз табиатини чуқур ҳис қила оладиган, унинг «томир уриш»ини сезадиган моҳир мутаржимлар билан биргаликда тил соҳасида гап кетганда маҳмаданагарчиликдан бошқага ярамайдиган, Атамақум тавсияларини менсимайдиган, билими ҳаминқадар, айтайлик, «Союзпечат» деган сўзни «Союз» ва «печат» сўзларининг қўшмаси бўлса керак, деб ўйлаб, «Иттифоқ муҳри» тарзида ағдарадиган «устаси фаранглар» ҳам бор. Айнан ана шундай ўзбилармон, «шиқ-шиқ тугма»чи, таржимонлар туфайли кейинги пайтларда тилимизда жуда кўп ўхшовсиз атамалар пайдо бўляпти.

Бизда ажабтовур бир анъана бор. Муайян бир сўзимизни бошқа бирон халқ (айтайлик, руслар) қабул қилиб, кенг ишлата бошласа, нима учундир ундан бегонасираб, уни тарк этиб, ўрнига ўзга халқларнинг сўзларини қабул қилишга ўтамиз. «Кирпич»ни рус тилига тамоман бериб, ўрнига тожиклардан «ғишт»ни олганмиз, «ўтук»ни ҳам олдириб қўйгач, «дазмол»ни қабул қилганмиз ва ҳоказо.

Илгари «пенсия» деган сўз — пенсия, «пособие» — нафақа деб бериларди. Эндиликда иккови ҳам нафақа. Ҳатто шу асосда «пенсионер» деган сўз истемолдан чиқарилиб, ўрнига «нафақахўр» деган хунук бир сўз ясаб олинди. Тўғри, пенсия билан нафақа моҳиятан ўзаро яқин сўзлар. Аммо фарқи бор. Истилоҳнинг истилоҳлиги шундаки, у бир маънони англатсин. Акс ҳолда ҳар икки маъно ҳам йўққа чиқиб у жўн бир сўзга айланиб қолади, тилимизнинг қудрати, ҳужжатлар асосида иш юритиш қобилияти сусаяди.

Тилимиз илгари мавжуд бўлиб, бугунги шароит тақозоси билан маъноси бирқадар янгиланган, ўринли қўлланилаётган «мумтоз» (классик), «бўнак» (аванс), «тасниф» (классификация), «девонхона» (канцелария) каби ўнлаб тарҳи тозаланган сўзларни ва умуман шу йўналишдаги изланишларни маъқуллаш керак.

Тилимиз бой, қудратли, оҳарли тил. Унинг янада ривожланишини, Ойбек таъбирича, зангин ва сарватдор бўлишини, асло қашшоқланмаслигини истаймиз. Бунинг бирдан бир йўли эса мавжуд бўлган, кўп замонлардан бери қабул қилиниб, сингишиб кетган илмий, техникавий истилоҳларни асраб қолиш, уларни ҳуда-беҳудага йўққа чиқармасдан, балки тилимизнинг бугунги мавқеи ва мақомига ярашмай қолган қисминигина миллийлаштиришдир.

Зуҳриддин ИСОМИДДИНОВ.

ШУНАҚАСИ ҲАМ БЎЛАДИ

БЕКОРЧИ ГАП...

Саломатликни пулга сотиб олиб бўлмайди, дейишарди, бекорчи гапга ўхшайди.

Татаристоннинг «Бакирово» санаторийсида саломатлигини мустаҳкамлаб, кўнгли тоғдек кўтарилган аёл қайтишда Қозон-Бугульма поездига чиқди. Ойналари синган вагонда елвизак ўйнайди, совуқ, қўланса ҳид. Бунинг устига хизматчиларнинг қўпол муомаласи уни яна асл ҳолига келтирди. Йўқолган оғриқлари қайтадан қўзғади. Етказилган маънавий ва жисмоний зарар туфайли аёл Қозон темирйўл бўлимини судга берди. Далиллар тасдиқланди. Совет тумани халқ суди темирйўл бўлимидан жабрдийдага 500 минг рубль ундириб бериш ҳақида қарор чиқарди. Аёл бу пулга қайтадан санаторийга бормоқчи.

ҲОВУРИДАН ТУШГАЧ...

Олмонияда эрлари хўрлаган, таҳқирланган аёлларни қабул қиладиган 324 махсус уй ишлаяпти.

Қайси оилада эр-хотин сан-манга бормайди, дейсиз. Турмуш баҳслари ўзларини ўта маданиятли ҳисоблаган олмонларнинг ҳам кундалик ҳаётидан ўрин олган экан. Йилига 30 мингга яқин «ожиза» эри билан жанжаллашгандан сўнг, аёл (иккала томон ҳам ҳовурларидан тушишгунча) ана шу уйда яшаб туради. Сўнгра соҳибнинг ўзи келиб хотинидан гуноҳидан кечишни, уй ходимларидан эса безовта қилгани учун узр сўраб, оиласини уйига олиб қайтади.

ҲАР КАЛЛАДА ҲАР ХАЁЛ

Украина Миллий ватанпарвар ҳаракатининг Харьков бўлими вакиллари шаҳар ҳокимлигига қурилаётган метрополитен бекатларидан бирини Жоҳар Дудаев номи билан аташни тавсия этди.

Ташкилот раҳбари маҳаллий телевидениеға берган интервьюсида: «Шаҳарда Ленин шоҳкўчаси мавжудлиги ҳеч кимни ажаблантирмайди-ку, нега энди генерал-президент номида метро бекати бўлмаслиги керак», — деган сўзларига ҳозирча шаҳар маъмурияти тайинли жавоб қайтаргани йўқ.

ДАВОЛОВЧИМИ, ФИРИБГАР?!

Голландиянинг Тиль шаҳрига мамлакатнинг турли бурчакларидан одамлар оқиб келишаяпти.

46 ёшли Иоманд исмли балетчи аёл бир юмалаб шифокор бўлиб қолди. Ҳозир у саломатлик сеансларини ўтказаяпти. Фақат ўтган йили ҳузурига ярим миллиондан зиёд дардманд келиб кетди. У мижозлари хузурига ер шарлари осиб қўйилган улкан залда, қадимий аждодлар кийимида чиқади. Баъзилар гипноздан ҳушини йўқотса, кимдир ҳушига келади. У (ҳақиқий исми-шарифи Жойк Дамман) ўзи ҳақида: «Мен еру осмон ўртасидаги вакилман, илоҳий оламдан келаётган муҳаббат, ёруғлик ва дармонни улашувчиман», дейди ҳар сафар мижозларига рўбарў бўлганда. Буниси қанчалик рост, ёлғиз оллога аён.

Уни ташвиқ қилаётган ишбилармон эса Иоманд фирибгарми ё бошқами, буниси билан сира иши йўқлигини, бироқ ўзига дурустгина пул ишлаб олиш имкони яралганини кўпчилик олдида очиқ айтди.

ОНАСИНИ ШИЛДИ

Тошкентдек шаҳри азимда аҳён-аҳёнда бўлса ҳам ғайриоддий ҳодисалар бўлиб туради.

Нафиса опа дўкондор. Ўзига яраша тўқ яшайди. Бугун мол олишгани туфайли ишдан кеч қайтди. Уйига кирди-ю, ҳайрон қолди. Деразадан ўғри тушиб, телевизор, видеомагнитафонни ўмариб кетибди. Милицияга хабар қилувди, ўғирлик излари топилди. Моллар учинчи қават деразасидан эмас, эшикдан кўчага олиб чиқиб кетилганлиги маълум бўлди. Бу ишни биров эмас, эркатой ўғли қойиллатиб, мотоциклга алмаштирган экан.

ДИПЛОМАТ — ҚАЛҚОН

Москва тижорат университети Қозон бўлимининг ижтимоий-сиёсат муаммолари кафедраси доценти 5-курс толиби Гали Раимовнинг имтиҳон дафтарчасини қўлига олди-ю, ҳайратдан, бирпас тили калимага келмай қолди.

Қалин муқовали зачётканi ўқ тешиб ўтиб, расм ва баъзи фанлардан қўйилган имтиҳон баҳоларини йиртиб юборганди. Ўқитувчи дафтарчадаги ўқ очган «дарча»дан студентга қараб, нима бўлганлигини сўради. Набережний Челни солиқ инспекцияси ходимини хизмат пайтида биров пистолетдан отишга уринганлигини, у эса ўққа қалқон қилиб дипломатини тутганлигини айтди. «Ажал уруғи» дипломатдан ўтиб зачётканi ҳам тешган.

Фирма Сизнинг Ўзбекистондаги ҳисоб-китоб счётингиз ўрнига счётингизни Россияда тўлайди.

Мурожаат учун тел.: 32-13-93 (Соат 9.00 дан 18.00 гача).

Ташкилот

Тошкентдаги омбордан рангли ва оқ-қора тасвирга мўлжалланган фото қоғозларни таклиф қилади.

Мурожаат учун телефонлар:

78-45-16, 78-21-05.

(Соат 11.00 дан 15.00 гача).

Ўзбекистон акциядорлик, тижорат, саноат-қурилиш банкининг 1995 йил 1 январдаги

БАЛАНСИ

(минг сўм ҳисобида)

Моддаларнинг номи	Сальдо	
	Актив	Пассив
Устав фонди		264141
Заҳира фонди		204448
Махсус ва бошқа фондлар		454878
Нақд чет эл валютаси	69381	
Чет эл валютасидаги операциялар ва жорий ҳисоб варақлари	357950	377396
Пул маблағлари	78847	
ЎзР МБдаги кредит ресурсларини тартибга солиш фонди	1179156	
Банк акциялари	19	
ЎзР МБдаги вакиллик ҳисоб варағи	2161664	1718546
Мижозларнинг ҳисоб-китоб варақлари		3163999
Берилган кредитлар	6634457	
Шу жумладан тўлов муддати ўтказилган ссудалар	337099	
Депозит маблағлар		810397
Фуқароларнинг омонатлари		48171
Ҳисоб-китобдаги маблағлар	35468	12663
Бошқа активлар ва пассивлар	1295248	4778040
Кам нархли ва тез ишдан чиқадиган буюмлар, хўжалик ашёлари	143238	
Келажак давр даромадлари		63151
Оборотдан чиқарилган маблағлар	862295	
Йиллик фойда		921893
БАЛАНС	**12817723**	**12817723**

1994 йилда банк олган жами даромад 2182633 минг сўмни, харажатлар 1260740 минг сўмни, фойда 921893 минг сўмни ташкил этади

Баланснинг ишончли эканлиги "Ўзаудитбанк" акциядорлар жамияти ўтказган текширувда тасдиқланган.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги капитал қурилиш бошқармасининг бошлиғи А. Абдураҳмоновга онаси

Меҳри ОРИПОВАнинг

вафоти туфайли чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги автотранспорт бўлимининг бошлиғи Д. Умаровга укаси

Ҳусниддин УМАРОВнинг

бевақт вафот этганлиги туфайли чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент Давлат Иқтисодиёт университети ректорати ва касаба уюшма қўмитаси университетнинг «Эҳтимоллар назарияси» кафедрасининг мудири, математика фанлари доктори профессор

Икром Сайфуллаевич БАДАЛБАЕВнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оиласига чуқур ҳамдардлик изҳор этадилар.

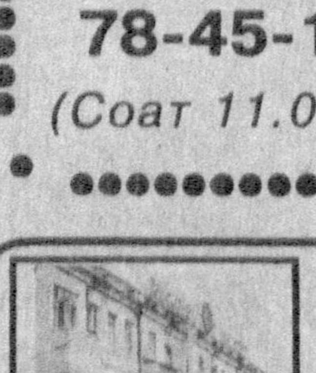

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

• БЎЛИМЛАР: Парламент 33-57-34; Хатлар 33-07-48; Қишлоқ хўжалиги 32-07-94; Иқтисодиёт 32-36-65; Маънавият 32-35-60; Ахборот 32-29-89; Тунги муҳаррирят 33-10-28.

• МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — К. Рихсиев. Навбатчи — Ғ. Шермуҳаммад.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0067 50908 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

«Шарқ» нашриёт матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди — 21.00. 1 2 3 4 5 6